

Lausunto

15.11.2024

MV/02085/2024

1 (3)

Senaatti-kiinteistöt

Viite Lausuntopyyntö 17.10.2024 / Asko Taskila

Asia HAMINA, Mäntlahden entisen upseerikylän (parakkivaruskunnan) alueen myynti

Senaatti-kiinteistöt on pyytänyt Museovirastolta luovutuslain (Laki oikeudesta luovuttaa valtion kiinteistövarallisuutta, 973/2002) mukaista lausuntoa Haminassa sijaitsevan Mäntlahden entisen upseerikylän alueen luovuttamisesta pois valtiolta. Valtio on luopumassa alueesta rakennuksineen ja rakennelmineen, ja ne on tarkoitus myydä Senaatti-kiinteistöjen toimesta. Alueelle on tehty uudisrakentamiseen tähtäävä lohkoamissuunnitelma, jonka toteuttamisen yhteydessä alueen huonokuntoiset rakennukset aiotaan purkaa.

Tarkasteltava alue sijaitsee Suomenlahden rannalla Mäntlahden kylässä Veneentekijäntien varrella kiinteistöillä 75-420-1-9 ja 75-420-1-18. Puolustusvoimien parakkivaruskuntana rakentama upseerikylä on viimeksi toiminut henkilökunnan vapaa-ajan käytössä.

Mäntlahteen toteutettiin yksi viidestäkymmenestä itärajan tuntumaan syksyn 1940 ja kevään 1941 välillä rakennetuista parakkivaruskunnista. Päämääränä oli vahvistaa rauhanaikaisia puolustusvoimia talvisodan aluemenetysten jälkeen. Parakkivaruskuntiin liittyivät upseeri- ja aliupseeriasuinalueet tehdasvalmisteisine rankarakenteisine tyyppitaloineen. Niissä käytettiin arkkitehti Elsi Borgin suunnittelempia tyyppipiirustuksia aliupseeritaloille (A1) ja upseeritaloille (A2).

Mäntlahdella yksitoista aliupseerien paritaloa kahden huoneen ja keittiön huoneistoineen ja yksine piharakennuksineen sijoitettiin alueen länsiosaan. Kaksi upseerien paritaloa alueen itäosassa käsitti neljän huoneiston ja keittiön asunnot yksine piharakennuksineen. Sodan jälkeen rakennuksissa asui Haminan varuskunnan henkilöstön perheitä. 1960-luvulta lähtien asukkaat olivat kesäasukkaita, mikä käyttö jatkui vuoteen 2014 saakka. Korjausten ja huollon puuttuessa rakennusten tekninen kunto on vakavasti heikentynyt. Rakennuksista on jäljellä seitsemän aliupseeritaloa ja kaksi upseeritaloa sekä rantasauna.

Kymenlaakson museo on alueen yleiskaavoitukseen liittyvissä lausunnoissaan 15.10.2020 ja 17.6.2021 todennut, että häviämässä olevat parakkivaruskunnat (jäljellä neljä) ovat oleellinen osa toisen maailmansodan ja Salpalinjan historiaa ja että Mäntlahden parakkivaruskunta-alue on sota- ja kulttuurihistoriallisesti arvokas. Museovirasto yhtyy museon arvioon.

Mäntlahden upseerikylä sisältyy Mäntlahden-Pyötsaaren-Rakilan-Lelun osayleiskaavan muutokseen ja laajennukseen vuodelta 2023. Kaavahankkeessa ei huomioitu upseerikylän kulttuurihistoriallista taustaa ja historiallisia ominaispiirteitä, joita Kymenlaakson museo oli kahdessa asiantuntijalausunnossaan esittänyt selvitettäväksi. Osayleiskaavassa aliupseeritalojen paikalle on osoitettu loma-asuntoalueet (RA). Upseeritalot sijaitsevat kyläalueella (AT/s), jolla ympäristö säilytetään. Kaavamääräyksessä siitä todetaan: "Alue, joka on paikallisesti tai seudullisesti merkittävä kulttuurihistoriallisen arvon, maisemakuvan tai kyläkuvan vuoksi. Alueen kulttuurihistoriallisesti arvokas rakennuskanta ja ympäristö säilytetään. Asiassa toimivaltaiselle museoviranomaiselle on varattava mahdollisuus lausunnon antamiseen aluetta koskevan suunnittelun yhteydessä."

Luovutettavilla kiinteistöillä ei ole Museoviraston ylläpitämän muinaisjäännösrekisterin mukaan kiinteitä muinaisjäännöksiä tai muuta arkeologista kulttuuriperintöä.

Museovirasto katsoo, että Mäntlahden entisen upseerikylän luovuttamiselle ei ole lain oikeudesta luovuttaa valtion kiinteistövarallisuutta 4 §:n 2 momentin kohdassa 2 tarkoitettua estettä kulttuurihistoriallisesti huomattavien rakennusten suojelun taikka kiinteiden muinaisjäännösten rauhoittamisen kannalta. Yleiskaavaan ei sisälly alueen länsiosan aliupseeritalojen rakennussuojelua. Tilanteessa, jossa heikentynyt tekninen kunto mitä ilmeisemmin estää ainakin näiden rakennusten asuinkäyttöön palauttamiseen eikä aluetta voi vaalia historiallisena kokonaisuutena, ei Senaatti-kiinteistöjen laatiman lohkomissuunnitelman toteuttamiselle ole esteitä.

Rakennustyyppin historiallisen taustan, erityisluonteen ja harvinaistumisen vuoksi Museovirasto esittää alueelta tehtäväksi valokuvadokumentoinnin. Siinä tulisi kustakin rakennuksesta kuvata sen liittyminen ympäristöön ja julkisivut sekä sisätilat ainakin esimerkinomaisesti erityispiirteet kuten talotekniikka huomioiden. Kuvanottoaikat on tarpeen merkitä karttaan. Dokumentointi on luontevinta työstää raportiksi (esimerkiksi pdf-tiedosto), joka toimitetaan Kymenlaakson museolle.

Yli-intendentti

Miikka Kumpulainen

Erikoisasiantuntija

Timo Kantonen

Tiedoksi

Kaakkois-Suomen elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus
Kotkan kaupunki/Kymenlaakson museo

Asiakirjan sähköinen allekirjoitus
Elektronisk underskrift av document
Electronic signature of a document

Asia / Sak / Case

MV/02085/2024

HAMINA, Mäntlahden entisen upseerikylän alueen myynti

Asiakirja / Dokument / Document

MV/02085/2024-2

**HAMINA, Mäntlahden entisen upseerikylän
(parakkivaruskunnan) alueen myynti**